

Gaaâ€™ila Islaamaa.Lakk.8.3

Description

Nikaah Hidhachuu-kutaa 3ffaa

Dhiirri fi dubartiin takka fedhii wal fuudhu erga qabaatanii nikaah hidhachuun jireenyaa halaalaa (hayyamamaa) gaggeessu dandaâ€™u. Ulaagaalee fi dirqamoota isaan irraa eeggamu yoo guutan warri shamaraa tole jechuun nikaah hidhuu qofa. Kanaan ala, namoota wal jaallatan lama addaan baasuf carraaqun akka harka namma namarrea buqqisuuf carraaquti. Harki yoo buqqaâ€™e faayda hin qabu. Namoota wal jaallatanii fi wal madaalaan yoo walitti hin heerumiisii midhaa baayâ€™etu duuban dhalata. Miidhaan kuni beekkama waan taâ€™eef tarreessun hin barbaachisu.

Kutaa darbe keessatti dirqama guddaa nikaahaf barbaachisu keessaa tokko mahrii akka taâ€™ee ilaalle turre. Mahrii jechuun kennaa dhiirri tokko dubartii fuudhuf kennuudha. Hanga fi gosa mahrii iddo nikaahatti murteessu dandaâ€™u. Erga murteessanii booda hatamtamaanis kennuu dandaâ€™a, gara boodaattis tursiisee kennu dandaâ€™a. Garuu hanga dagatamutti yeroo dheeraaf tursiisu hin qabu. Harâ€™a immoo kan ilaallu wantoota sadii:

A- Hidhanna Nikaah keessatti Sharxii Kaaâ€™u

Yeroo nikaah dhiirsaa fi niitiin sharxii (ulaagaa) kaaâ€™u dandaâ€™u. Sharxii kana bakka saditti quodu dandeenyaa:

1ffaa- Sharxii kaayyoo nikaaha fi kaayyoo shariâ€™aa waliin deemu

Fakkeenyaf niitinakkana jechuun sharxii kaaâ€™u dandeessi: â€œBaasi anaa fi daaâ€™ima kiyyaaf gahu narratti baasta.â€ Namtichi waan badaa kan hojjatu yoo taâ€™e, â€œWanta badaa kana dhiisu qabda.â€ Jechuun ulaagaa kaaâ€™u dandeessi.

Dhiirsis ulaagaalee kanniin kaaâ€™u dandaâ€™a: Hayyama isaa malee manaa akka hin baane; wal-qunnamtiif akka isa hin dinne, qabeenya isaa gammachuu fi fedhii isaa malee akkanumatti calâ€™istee akka hin bittineessine fi kkf.

Sharxiin gosa akkanaa sharxii sirrii fi guutuun isaa dirqama taâ€™eedha. Isaan lamaan yommuu ulaagaalee armaan olii irratti wali galan guutuun ykn bakkaan gahuun isaan irratti dirqama.

2ffaa- Sharxiwwan Kaayyoo nikaah ykn shariâ€™aa faalleessan

Fakkeenyaf, niitin â€œHayyama kee malee akka fedhetti manaa nan baha ykn masaanu tiyya irratti baasi hin baasin fi kkfâ€ jechuun sharxii kaâ€™uu. Yookiin dhiirsi â€œMahrii siif hin kennuâ€ jechuun sharxii kaaâ€™u. Sharxiwwanakkana wanta shariâ€™aan itti ajaje waan faallessuuf, faasida (sirrii miti). Kanaafu, hojii irra oolu hin qabu. Gabaabumatti sharxiin wanta halaala taâ€™e haraama taasisu ykn wanta haraama taâ€™e halaala taasisu, sharxii faasida (sirrii hin taanedha). Akkasumas, sharxiin wanta Rabbiin itti ajaje akka dhoowwan nama taasisu ykn wanta Rabbiin dhoowwe akka itti ajajan nama taasisu, sharxii faasida (sirrii hin taanedha).

3ffa- Sharxii shariâ€™aan itti hin ajajnee fi irraa hin dhoowwine

Fakkeenyaf, niitin ganda ishii keessaa akka ishii hin baasne ykn barnoota ykn hojii seera qabeessa ishii akka itti fuftuu dhiirsa irratti sharxii kaa™udha.

Sharxiwwan kutaa darbee keessatti kaasnee fi sharxiwwan armaan olii akka walitti hin buusne. Sharxiin yeroo darbe kaasne, sharxii shariâ€™aan kaaâ€™e fi namni fuudhaaf deemu kamiyyuu guutuu qabuudha. Sharxiwwaan armaan oli immoo wali galtee namoonni wal fuudhan wal jidduutti walii galaniidha. Sharxiwwan kanniin yoo barbaadan kaaâ€™u dandaâ€™u, yoo barbaadan dhiisu dandaâ€™u.

B.Khuxbah

Namni sirna nikaah raawwatu yeroo nikaah jalqabu, Khuxbatul Haajaan jalqabuun ni jaallatamaaf. Abdullah ibn Masâ€™uud Khuxbatul Haaja akkana jechuun gabaase:

Ø¥Ù•Ù†ÙŽÙ‘ Ø§Ù„Ù’ØÙŽÙ Ù’Ø-ÙŽ Ù,Ù•Ù,ÙŽÙ‘Ù‡Ù•Ù†ÙŽØÙ’Ù
ÙŽØ-Ù•Ù‡Ù•Ù”ÙŽÙ†ÙŽØ³Ù’ØªÙŽØ¹Ù•ÙŠÙ†Ù•Ù‡Ù
Ù”ÙŽÙ†ÙŽØ³Ù’ØªÙŽØºÙ’Ù•Ù•Ø±Ù•Ù‡Ù•Ù”ÙŽÙ†ÙŽØ¹Ù•ÙØ°Ù•Ø”Ù
Ø§Ù„Ù,ÙŽÙ‘Ù‡Ù•ÙÙ•Ù†Ù’ Ø’Ù•Ø±Ù•ÙØ±Ù•Ø£ÙŽÙ†Ù’Ù•Ù•Ø³Ù
Ù†ÙŽØÙÙ”ÙŽÙÙ•Ù†Ù’ Ø³ÙŽÙŠÙ•Ù•Ø;ÙŽØÙØªÙ•Ø£ÙŽØ¹Ù’Ù
ÙŽØÙÙ„Ù•Ù†ÙŽØÙÙ”ÙŽÙÙ•Ù’ÙŠÙŽÙ‡Ù’Ø-Ù•Ù‡Ù•Ø§Ù„Ù,ÙŽÙ‘Ù‡Ù
Ù•ÙŽÙ,Ø§ÙŽÙÙ•Ù•Ø¶Ù•Ù,ÙŽÙ‘Ù,ÙŽÙ‡Ù•Ù”ÙŽÙÙŽÙ†Ù’ÙŠÙ
Ø¶Ù•Ù,Ù•Ù,Ù’Ù•ÙŽÙ,Ø§ÙŽÙÙ‡ÙŽØÙØ-Ù•ÙŠÙŽÙ,ÙŽÙ‡Ù
Ù”ÙŽØÙÙÙŽØÙ’ÙÙ‡ÙŽØÙ•Ø£ÙŽÙ†Ù’Ù,Ø§ÙŽØÙØªÙ,ÙŽÙ‡ÙŽØÙØªÙ
Ù,Ø§ÙŽÙÙ•Ù,Ù,ÙŽÙÙ•Ù‡Ù•Ù”ÙŽØÙØ-Ù’ÙŽÙ‡Ù•Ù,Ø§ÙŽØÙØ-Ù
•ÙŠÙfÙÙŽÙÙ,ÙŽÙ‡Ù•Ù”ÙŽØÙÙÙŽØÙ’ÙÙ‡ÙŽØÙ•Ø£ÙŽÙ†ÙŽÙ‘ÙÙ•Ø
ÙŽÙÙŽÙÙ•Ø-Ù,Ø§Ø¹ÙŽØÙØ-Ù’ÙØ-Ù•Ù‡Ù•Ù”ÙŽØÙÙÙŽØÙØ-ÙÙ,Ù•Ù‡Ù

Innal Hamda lillahi nahmaduhu wa nastas`iinuhu wa nastaghfiruhu, wa na`uuzu billahi min shuruuri anfusinaa wa min sayyiâ€™aatil a`maalinaa, man yahdihillahu falaa mudilla lahu, wa man yudlil falaa hadiya lahu. Wa ash-hadu an laa ilaaha ill-Allahu wahdahu laa shariika lahu, wa anna Muhammada `abduhu wa rasuuluhu.

Hiika jechoota: Inna-Dhugumatti, hamda-faaru, lillahi-Kan Rabbiiti, nahmaduhu-Isa faarsina, wa-fi, nastâ€™iinuhu-Isa gargaarsifanna, nastaghfiruhu-araarama Isa kadhanna, naâ€™uuzu-maganfanna (eeggamma), min-irraa, shuruuri-sharriwwan, anfusinaa-lubbuu teenya, sayyiâ€™aati-hamtuwwan, aâ€™maalinaa-hojiwwan keenya man-kan (nama), yahdihillahu-Rabbiin isa qajeelche, falaa-hin jiru, mudilla-kan jallisu, lahu-isaaf, man yudlil-kan Inni jallise, haadiya-kan qajeelchu, Ash-hadu(ragaa nan baha), An (akka), Laa-hin jiru, ilaaha (dhugaan

gabbaramaan), illa (malee), Allaah (Rabbiin), wahdahu (Isa tokkicha), laa (hin qabne), shariika (hiriyyaa), lahu (Isaaf), anna (akka), abduhu (gabricha isaa), rasuuluhu (Ergamaa Isaa (Rabbii))

Hiika himaa: Dhugumatti Faaruun hundi kan Rabbiiti. Isa ni faarsina, ni gargaarsifanna, araarama Isa kadhanna. Sharriwwan nafsee teenyaa fi hamtuwwan hojiwwan keenyaa irraa Rabbiin eeggamna. Nama Rabbiin qajeelche kan isa jallisu hin jiru. Nama Rabbiin jallise kan isa qajeelchu hin jiru. Rabbii Tokkicha shariika hin qabne malee dhugaan gabbaramaan akka hin jirre ragaa nan baha. Akkasumas, Muhammad gabrichaa fi Ergamaa Isaa taâ€™uu ragaa nan baha. Ergasii Khutbaa keetitti Aayaata armaan gadii itti dabalii:

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَتَقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَائِدِهِ وَلَا تَمُوتُنَ إِلَّا وَأَنْتُمْ

۱۰۲ مُسْلِمُونَ

â€œYaa warra amantan! Soda dhugaa Rabbiin sodaadhaa. Muslimoota taatanii malee hin duâ€™inaaaâ€ Suuratu Ali-Imraan 3:102

﴿يَأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وِنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَّقِيبًا﴾

â€œYaa namoota! Gooftaa keessan Kan lubbuu takka irraa isin uume, ishii (lubbuu takkatti san) irraa cimdiis ishee uumee fi isaan lamaan irraas dhiirotaa fi dubartoota baayâ€™ee facaase sodaadha. Rabbii ittiin wal kadhattanii fi firummaas [muruu] sodaadhaa. Dhugumatti, Rabbiin isin tooâ€™ataadha.â€ Suuratu An-Nisaa 4:1

â€œRabbii ittiin wal kadhattaniiâ€ Kana jechuun maqaa Rabbii kaasun wanta tokko wal kadhachuudha. Fakkeenyaf, â€œRabbiif jedhi kana naaf godhiâ€ jechuu.

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَتَقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٦﴾ يُصْلِحُ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ يَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوزًا عَظِيمًا ﴿٧٧﴾﴾

â€œYaa warra amantan! Rabbiin sodaadhaa; jecha sirrii dubbadhaa. Inni (Rabbiin) dalagaalee keessan isiniif tolcha, badiiwan keessaniis isiniif araarama. Namni Rabbii fi Ergamaa Isaatiif ajajame, dhugumatti milkii guddaa milkaaâ€™e jira.â€• Suuratu Al-Ahzaab 33:70-71
Sunan Ibn Maajaa 1892, Abu Daawud 2118i»;

Ergasii gara haajaa fuudhaa heerumaatti seenu dandaâ€™aâ€!

C. Iijaab fi Qabuul (Kennuu fi Fudhachuu)

Amma tarkaanfi dhuma hidhanna nikaah itti xumuran irra geenyee jirra. Iijaab fi qabuul rukni (utuba) nikaahati. Iijaab fi qabuul jechoota lama namoonni wal fuudhan lamaan walitti gammaduu isaaniitii fi walitti dhufuuf qophii taâ€™uu kan agarsiisuudha.

Iijaabâ€“ jecha waliyyin intala ykn bakka buâ€™aan isaa, â€œSitti heerumsisee, siif kenne, nikaaha hidhee fi kkfâ€• jechuun jecha dubbatuudha.

Qabuulâ€“ jecha dhiirsi, â€œFudhadhe, fuudhaa heeruma kanatti gammadeâ€• jechuun dubbatuudha.

Jechoonni iijaab fi qabuul haala ifa taâ€™e fi bakka ragaaleen jiranitti ibsamu qabu. Qabiyyeen isaan lamaanitu kan wal simatu taâ€™uu qaba. Qabiyyeen yoo wal hin simatin nikeenyi sirrii akka hin taane taasisa. Fakkeenyaf, waliyyiin osooakkana jedhe, â€œMahrii kuma tokkoon ebaluun sitti heerumiise.â€• Gurbaan fuudhu hedusakkana jedhe yoo deebise, â€œMahrii dhibba saddeetin ebaluun fuudhaf fudhadhe ykn itti gammade.â€• Nikeenyi kuni sirrii hin taâ€™u. Sababni isaas, mahriin wal hin fakkaatu. Waliyyiin kuma tokko jedha, kan fuudhu immoo dhibba saddeet jedha. Kanaafu, hangi mahrii iijaab fi qabuul keessatti dubbatame wal fakkaachu qaba. Iijaab fi Qabuul akkaata itti dubbatan sheekkoni naanno jiran nama gargaaru dandaâ€™u.

Ijaab fi Qabuuliin nikeenyi xumurame. Gurbaa fi intalli ajnabiyyah (nyaaphaa) waliif turan saâ€™aati kana booda niiti fi dhiirsa waliif taâ€™u. Kanaafu, namoonni ija shakkiitiin akka isaan hin ilaalle, nikaah ykn fuudhaa heeruma isaanii haa labsan. Karaan baratamaan nikaah itti labsan cidha. In sha Allah kutaa itti aanu keessatti ni ilaalla.

Kitaabban Wabii

[Sahih Fiqhu Sunnaah](#) -Jiildi 3, fuula 152-155, Abu Maalik

[\[1\]Quest for Love and Mercy](#) Fuula 84-86

[Fiqh Maysiir fii dawâ€™il Kitaabi wa sunnatâ€“](#) fuula 296

Date Created

January 28, 2019

Author

admin